

Zuhogott a puha, meleg nyári zápor, esőfüggöny mögé bújt Baracs-puszta, mintha szégyenkeznék. Kaszab József térdig felgyűrte ócska nadrágját, meztelen talpát cirógatta az ázott kiskunsági homok. Kedve fortyogott, vállát nagy gond tarisznyája nyomta: tizenhat pár arató üzenetét vitte a gróf Mikes-uradalom főintézőjéhez. Megmondja a gróf úri hajcsárjának, Pálvárynak: nem kezdik meg az aratást Felső-pusztán, ha nem kapnak jó vizet. Nem isznak az ökröskútból, mert akármennyire kell a jövő évi kenyér, nem akarnak elpátkolni.

Az intézőlakot akkoriban építették. Szürke palatetejéről fürgén siklott a fényes bádoggcsatornába a víz. Az akácból faragott tornác új oszlopai illatoztak az esőben; onnan nézte Pálváry a sűrű záport.

All a bandagazda a főintéző előtt. Kifújja a fáradtságot és hessegeti a köréje csavarodó elfogódást. Lassan mondja a panaszt:

— Kaszáltunk, ahogy parancsolta. A kastélykútról kaptunk először vizet. Kicsit vasízű volt, mert rozsdás hordóban hozták, de erőt megszomjaztunk, fel se vettük. Ittunk bőven. Délre megürült a hordó. Mondtam Kiss Józsi-nak, a határcsősznek: küldjön megest vizért. Elment a lajt a kastélyba. Már merik a vizet, töltenék a hordót, amikor gyön a méltóságos grófné. Oda-szól az embereknek: ebből

nem isznak! Járjanak csak az ökröskútra! Kovács Gyuri mit tehetett volna: megfordul és megyen az ökröskútra. Mi per-sze nem tudtuk: honnan hozza a vizet, jót húztunk belőle. Az ize furcsa volt, jobban szemügyre vettük, hát a színe zavaros, akár a nádastó. Kaszáltunk tovább, egyszer csak látom, hogy Bojár Laci a há-sához kap, jajgat; valami csavarja a belét. Elmaradt a többiektől, leült az út szélére. Alig múltik fertály óra, kiáll a sorból Kuszák Jani és Kádár Pista. Nekik is megártott a víz. Így nem lesz jó, mondtam Kohan Pistának: erigyj, hozz egy kabak vizet a Tőzsér-tanyáról. A jó víz gyorsan elfogyott. Az emberek zúgtak: csináljak valamit, nem mehetünk mindig olyan messze vizért. Letettem a kaszát és bementem a kastélyba. Szóltam a béresgazdának: vezessen a gróf úr elé. A méltóságos úr kiüzent: mit akartok? Megmondtam: adjon vizet a kastély kútjából. A gróf úr a kertben volt, így jól hallottam a választ: nem engedem! Ne hordják el a vizet, kevés van a kútban! Hát így vagyunk a vízzel, csináljon valamit, főintéző úr.

Pálváry az esőt figyelte, míg beszélt a paraszt. Amikor a bandagazda befejezte, oldalról ránézett, de még a fejét sem mozdította meg. Széttett lábakkal állt a tornác, cigarettája parázslott a párás levegőben:

— Megmondta a méltóságos úr, mihez tartásuk magukat! Az ökröskút az aratóké, a kastély vize a gróf úré!

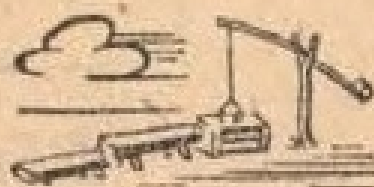
A bandagazda csuromvíz kalapját forgatta:

— Akkor kimondom... hogy felbontom a szerződést... Nem vállalhatom a számadást az emberekkel. Ha

Nagy Sümegi István hozott kaszát. Az eső elállt, a csendőrök legurottak a nyeregből, az ázott kakastollak összeragadtak, mint a tollseprű. Kondor Mihály csendőrormester megállt a karéjban gyűlt emberek sűrűjében:

— Ide hallgassanak! A főszolgabíró úr azt üzeni: lás-

Koroda Miklós:

ÖKRÖSKÚT

valaki megbetegszik a vitzől, akár becsukhatnak!

A főintéző kisujjával leverte a füstölgő cigaretta hamuját.

— Gondolkozzanak, emberek... Sztrájkolni akarnak? Csak annyit mondhatok: nem lesz jó vége!

Nem tudtak megegyezni. Pálváry gazdájához igazodott, Kaszab József a tizenhat pár aratóhoz. A bandagazda reggel megint próbálkozott, a főintéző ismét ugyanazt mondta. Felső-pusztán még harmadnap sem arattak.

Délre megérkeztek a csendőrök. Négy lovas, afféle megerősített alföldi járőr.

A kerekegyházi község házára rendelték az aratókat. Csakúgy tarisznyásan, számszám nélkül jöttek, egyedül

szanak munkához, méghozzá tüstént!

A bandagazda válaszolt:

— Adjon vize: a méltóságos gróf úr, akkor lesz aratója!

— Éppen a gróf úr vizére szomjaztok? Mióta kell a parasztnak a kastély kútjából innya?!

— Az örmester úrnak tán jó lenne az ökröskút vize? — állta a csendőr nézését a bandagazda.

— Ökörnek való, nem csendőrnek! Én bort iszom, ha szomjazom. Igaz-e, fiúk?

A csendőrök röhögtek, a lovak rágták a zablát. Nagy Sümegi kaszájára támaszkodott, a foga közt köpte oda:

— Meginnánk mink is...

— Hozhattatok vóna! Akad még a pincékben! — gúnyolódott az örmester.

— Csak nem a miénkben! —
bökte meg a kalapját Kovács
Gyuri.

— Akkor pedig igyatok vi-
zet és álljatok munkába! Nem
jó vége lesz az alkunak.

Kaszab Jóska előre lépett:

— Senki nem kényszeríthet.
Törvény van rá, hogy jó vizet
kell adni az aratónak. Tartsák
meg a törvényt az urak. Ők
hozták...

Az őrmester felkapta a fe-
jét:

— Ippeg a törvény miatt
vagyunk itt. Hogy betartsátok!
Még ma hozzákezdjétek, kü-
lönben megbánjátok...

— Dógoznánk mind... kell
a jövő évi kenyér, de nincs
kedvünk a fűbe harapni —
hajtogatta az aratók igazát a
bandagazda. A csendőrök pa-
rancsnoka véget akart vetni a
vitának:

— Eleget beszéltek! A víz
az víz! Mit östörködtök. Na,
kapjátok kaszára és menje-
tek békével, amíg szépen be-
szélek!

— Megtehetjük... — vil-
lant a bandagazda szeme. —
De abban nem telik kedve, ör-
mester úr!

Kondor Mihály piros arca
lilála színeződött:

← Fenyegetsz? Az anyád
istenit! Bűdös paraszt!

— Hát te mi vagy? — ug-
rott elő a sorból Nagy Süme-
gi István. Majd megbotlott ka-
szájában a hirtelen mozdu-
lattól. — Tán a méltóságos
gróf úr fattya?

Az őrmester tekintete meg-
akadt a kaszán. Lóra kapott
és intett a többieknek. Úgy
ült a nyeregben, akár valami
pufókra sikerült mézeskalács-
huszár. Sodorgatta a fekete ba-
juszát, szikrát hányt a szeme,
mintha a saját ezer holdját vé-
dené, nem Mikes Miklós gró-
fét. Kiráncigálta kardját és
lapjával szétesapott az embe-
rek között.

Nagy Sümegi István meg-
markolta a kaszát, de nem
tudta, hogyan kezdje. Nem
volt ez egyenes kasza, mint
hajdan Dózsa népéé. Nem
akadt Baracs-pusztán senki,
aki megmutatta volna: ho-
gyan lehet jegyver a szer-
számból? Így csak hadonászott
a kaszával. Az őrmester lova
ágaskodott, Kondor forgatta a
vaskos, rövid kardot. Látta ezt
a többi csendőr, sarkantyúba
kapta lovát és ütötte, vágta,
ahol érte az aratókat.

Folyt a vér, a víz miatt. Az
őrmester üvöltött:

— Grófi víz kéne? Még a
keresztvíz is sok nektek. A hét-
szentséges atyaúrstenit az
éhes pofátoknak! Nesztek
sztrájk! Most megismeritek
Kondor Mihály csendőrör-
mester urat! Még az unokáto-
kat is megtanítjátok a ne-
vemre.

Baracs-pusztá nem feledett,
még Kunbaracs korában sem,
mikorra elszeleltek grófjai s
homokba tipródott a csendőrök
emlékezte — s szövetkezetbe
állva, maguknak aratnak.